

BAWIĆ SIĘ (554) *vb impf*

się (287), się (247), si(ę) (20).

a jasne (14 r. błędne znakowanie); *imp 2 sg i pl a pochylone*.

inf bawić się (142). ◇ *praes 1 sg* bawię się (14). ◇ *2 sg* bawisz się (5). ◇ *3 sg* bawi się (71). ◇ *1 pl* bawimy się (3) *RejRozpr, Diar, Calep*, bawiemy się (2) *RejKup, KochMRot*, bawim się (1) *CiekPotr*; -émy (1), -(e)my (1). ◇ *2 pl* bawicie się (3). ◇ *3 pl* bawią się (63). ◇ *praet 1 sg m -em* się bawił (10), ja się bawił *PaxKom* (1). ◇ *2 sg m -eś* się bawił (1). ◇ *3 sg m* bawił się (44). *f* bawiła się (6). *n* bawiło się (1). ◇ *2 pl m pers -eście* się bawili (1). ◇ *3 pl m pers* bawili się (33). *subst* bawiły się (1 + errata). ◇ *fut 1 sg m* bawić się będę (12). ◇ *2 sg m* będziesz się bawił (2). ◇ *3 sg m* będzie się bawił (1). *f* będzie się bawić (1). ◇ *1 pl m pers* bawić się będziemy (1) *CzechRozm*, bawić się będziemy (1) *MurzNT*. ◇ *imp 2 sg* baw się (13), -w (8), -(w) (5). ◇ *3 sg* niechaj się bawi (1). ◇ *2 pl* bawcie się (5), -w -(2), -w- (1), -(w) - (2). ◇ *3 pl* niech się bawią (1). ◇ *con 1 sg m* bym się bawił (3). ◇ *2 sg m* byś się bawił (3). ◇ *3 sg m* by się bawił, bawiłby się (14). *n* by się bawiło (1). *1 pl m pers* bychmy się bawili *RejPos* (3), byśmy się bawili (3) *BibRadz, KwiatKsiąż* (2). ◇ *2 pl m pers* byście się bawili (2). ◇ *3 pl m pers* by się bawili (15). *subst* by się bawiły (3). ◇ *con praet 3 sg m* by się był bawił (1). ◇ *impers con praet* by się było bawiło (1). ◇ *part praes act* bawiąc się (64). ◇ *part praet act* bawiwszy się (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Zajmować się, trudnić się, poświęcać się czemu, uprawiać, interesować się, starać się; haerere, immorari, persequi, studere* *Mącz, Cn; intendere, scrutari* *Mącz; agere, colere, conferre operam, curam, laborem, operam, otium, studium consumere, deditum esse, ducere aetatem, multum esse, exercere, facere, factitare, habere rationem, impendere, incumbere, indulgere, inhaerere, insistere, laborare, operam, otium dare, operari, persequi, pertractare, ponere operam, studium, profiteri, requiescere, tractare, transagere, vacari, versare, versari* *Cn [zawsze z dopełnieniem]* (465) :

bawić się około czego (28): *RejPs* 103; *MurzNT* 58v; iż człowyek myęszkáyac ná fwyecye [...] nye báwić fie ma ni około częgo inńęgo/ áni w niczem inńym kochác/ yedno w chwale Bożey. *GliczKsiąż* E8, G7v, K5, N6, N6v; *GroicPorz* h2, mm3; *KwiatKsiąż* K3v, Q; *Persequi artem aliquam*, *Bawić fie około którey nauki/ leżec nad nią. Mącz* 385d; *RejAp* 26v; *GórnDworz* Gg8v; *RejZwierc* 23, 122v [2 r.], 124v; *PaprpPan* Qv; *ModrzBaz* 97, 138; *SkarŻyw* 167, 297; *CzechEp* 301; *NiemObr* 90, 121; *Calep* 933b; *KlonWor* 24. *Cf Szeregi*.

bawić się czym, kim (401): *RejJóz* D3; A dawno was czeka [sędzia] s Sądem Nie bawcze fię tym nierządom [!] *RejKup* v8, c5, i2, k5, q4, v6v (14); *Diar* 77, 78, 87; *LubPs* C2v, Ev *marg*, V5v, X5, aa5 (10); Nápiiałem krotko ten Porządek Sądown Mieyńkich/ tym zwłafzczá ktorzy fye Lácińńkim ięzykiem niewiele báwią *GroicPorz* A3v; *KrowObr* A; *RejWiz* 6v, 11, 30, 33v, 47 (11); áby [król] złe karał/ dobre miłował á nimi fie báwił. *Leop Ps* 100 *arg*, *B2, *B4v; *RejZwierz* A2v, A3, 33v; To słowo greckie znaczy świegotác y próżnemi fię słowy báwić. *BibRadz* II 4v *marg*, *Gen* 46/33, 47/3, II 95v *marg*, *Hebr* 13/9, *Ion* 2/9 (10); *OrzRozm* Vv; poczęli Turcy pierzchác náłzy ie gonic bijac/ imuiac/ łupem fie niebáwiąc *BielKron* 245, 248v, 313; *KochSat* A2v, A3v; *KochZg* A4v; *KwiatKsiąż* B3v, K3, Pv; *Diu immoratur in hoc loco*, Długo fie báwi tym mieyńcem/ wiele słów czini. *Mącz* 233b, 376b, 423b; *OrzQuin* Aa3v; *Prot* C3v; *SarnUzn* F8v; *SienLek* 164v, T4; *SienLekAndr* a2 [2 r.]; *RejAp* 43,

140v, Ff5; powiedzieli y to/ że mu [dworzaninowi] fie potrzebá miłością báwić *GórnDworz* Kk7, D6v, G, Bb7; Plato gdy go pytano/ co Bóg czyni? powiedział Graeckim słowem/ [...] Geometrią fye báwi. *GrzepGeom* A3v, A3, A4v, B4v; *RejPos* 23 [3 r.], 34, 40v, 63, 185 (11); *GrzegŚm* 10; *HistLan* B4v, E2v, F5; *KuczbKat* 260; *RejZwierc* 18, 67v, 100v, 108, 109 (12); *WujJudConf* 243; *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [21²], [21²]v; *BudBib* B2v, 2.Par 33/6, *Eccli* 20/8, I 429 marg; *Strum* P3v; *WierKróc* B; *CzechRozm* 3v, 9, 109v, 178, 268 (31); Więc fie chlebem Rycerłkim vltáwicznie báwią *PaprPan* 13v; Zyemie Przemylkyey Pánowie y infzy zacni ludzie Rycerłcy ktorzy fie tymi kráymy báwią. *PaprPan* L4, B2v, B3v, C, C2v, E4v (19); áby [dziatki] [...] Modlitwami fie báwiły *ModrzBaz* 11v, 1v, 9, 11v, 28v, 32 (36); *SkarJedn* 48, 122, 248; *KochOdpr* C2; *Oczko* 6, 10; *Calag* 519a; Niechay fie Antoni fwyymi Mnichámi bawi/ á niech rozumie zem ia iego rządzeniu nie podległ. *SkarŻyw* 58, 62, 102, 161, 241, 346 (25); *KochTr* 24; *StryjKron* 6, 16, 66, 547, 557, 597, 637; *CzechEp* *4, 19, 31, 91 [2 r.], 93 (36); *CzechEpPORz* *4, **3 [2 r.]; *NiemObr* 9, 15, 77, 78, 92, 121, 144, 151; Ty ftrzeż fwoiéy powagi/ niebaw fie fráłzkámi *KochFr* 111, 16; *GórnRozm* A2v; *KlonŻal* B3v; *KochMRot* B3; *ReszPrz* 12, 102; *WerGośc* 232, 252, 261; *WerKazPapr* 274; PRzyiechał do mnie ieden/ co fye báwi dworem *PudlFr* 63, 13, 18, 38; *ArtKanc* L2v; *PaprUp* A2v; *ActReg* 58 [2 r.], 157, 164, 167; *Calep* 258b, 585b, 794a, 915b, 933a, 1039a; *GórnTroas* [3]; [prożna ozdoba] co fłkoro fie ziawi W lot z oczu ginie/ ftátkiem fie nie báwi *GrabowSet* X, Fv, G3v, G4v, R2; *OrzJan* 54; *WyprPl* B2 [2 r.]; *LatHar* 468; *WujNT* 31 przedm, 15, 136, 138 marg, *Luc* 2/49 (19); *SarnStat* 237, 267, 492, 1140; *PowodPr* 17, 77; *SkarKaz* 244b, 518a, 518b; *CiekPotr* 22, 61; *GosłCast* 36; *KlonFlis* C2, C3, F2v; Baw fie pracą/ gnuśnego ftrzeż fie prożnowánia *KlonWor* 40; Co záfwe chçá [...] Rołkofzámie fie báwić/ nigdy nic nie robić. *KlonWor* 44, ded **2v [2 r.], **v, 7 [2 r.], 9, 15 [2 r.] (21); *ZbylPrzyg* B2, B3v. Cf »bawić się baśniami, bajką«, *Szeregi*.

bawić się nad czym (3): *ReszPrz* 103; Lepiéy li było przez morze fye pláwić/ Czy nád połnémi kwiatkami fye báwić? *KochPieś* 7; *JanNKar* C4.

bawić się z czym, z kim (3): *Mącz* 401a; szcym fie teras długo niechçę báwić/ ponieważefmy to iufz y wyłzey dołtáteczenie okazáli *StryjKron* 59; *CzechEp* 93.

bawić się na czym (18): *RejRozpr* F3v; *Mącz* 233b, 313b, 445a; *RejAp* 139; *CzechRozm* A6v; *PaprPan* Z; *SkarJedn* 52, 95, 98; Mył iego vltáwicznie fie ná rozmyłłaniu śmierci y końcá náłzego báwiłá. *SkarŻyw* 297, 117 [2 r.]; *NiemObr* 116; *GórnRozm* G2; *SkarKaz* 120b, 514b, Oooo3a.

bawić się o czym (6): *GliczKsiąż* C5; iż włzelkiému mądrému niewádzi báwić fye o tákiéy fłkrytości w człowieczym przyrodzeniu *SienLek* T4v, V2v, V4; *HistLan* F5v; *NiemObr* 117. Cf *Szeregi*.

bawić się w czym (5): *LubPs* cc6v; W zápifánium thákich Opraw/ Pifárze wiele kroć fye niepotrzebnie báwią *GroicPorz* vlv; *BibRadz Eccl*e 39/1; *PaprPan* Fv; *RybGęśli* D3v.

cum inf: Iednák y v nasby to fnádne rzeczy były/ Kiedyby fie vmieć co niektorzy báwili. *KmitaSpit* Bv.

cum part: Tefknoć iufz y mnie y drugich/ że się tak çzęłto báwię gániąc zwykłe karánie mężoboyftwá *ModrzBaz* 30.

W charakterystycznych połączeniach: (nie) *bawić się dalej* (4), *długo (dłużej)* (29), *mało* (3), *nic* (6), *nieco, nigdy* (2), *niewiele* (6), *pilnie* (3), *ustawicznie* (4), *(na)więcej* (12), *zawždy* (8).

Zwrot: »bawić się baśniami, bajką« [szyk zmienny] (7): A iżby się nie bawili baśniami/ y rodzajymi niekończonymi/ ktore radźzey gadki przynofzą niż budowanie Boże *BibRadz* 1.*Tim* 1/4, 2.*Petr* 1/16; *CzechEp* 117, 201; *WujNT* 1.*Tim* 1/4, *Tit* 1/14; Vacuna nići przedłá baykami się bawiać *KlonWor* **v.

Szeregi: »bawić się a ćwiczyć« (2): *BibRadz* I *2v; ábychmy sie tu naywięcey á napilniey tym bawili/ á w tym sie ćwiczyli/ co ieft wola Bogá Oycá iego niebieskiego. *RejPos* 63.

»bawić się albo (i) parać; parać się a (i) bawić« (3 : 2): Yákoż tedy ten może być pożyteczny ludzjom/ [...] ktory w kące domu oycá swego około swego śliczygulnego preceptorá sie bawi albo para. *GliczKsiqz* K5, N6v; *RejAp* 26v; *RejZwierc* 19; *NiemObr* 121.

»bawić się i pieczołować«: iż ten Wydawcá [...] o tym sie bawił y pieczołował/ iákoby był ty wilgości polskim ięzykiem wyłowić mógł *SienLek* V2v.

2. *Obcować, przestawać z kim, zadawać się z kim, otaczać się kim* [zawsze z dopełnieniem] (19) :

bawić się kim (18): *LubPs* D3; *RejWiz* 100; Czo to był zá człowiek Mácieiowłki/ ktorym sie tak wielcy ludzie bawili *GórnDworz* V4v, B5v; *RejZwierc* 49; A przeto Krol/ [...] niechby się też niebawił ludźmi nádętami á chłubliwemi. *ModrzBaz* 20, 12v, [16]; *SkarJedn* 235 [2 r.], 358; Czeládzia się wielką niebawił / áby vbogich chlebá y oyczyzny/ niepotrzebni nie iedli. *SkarŻyw* 292, A5v, 13, 59, 242, 292; A Krol ná ten čás Krolową sie bawił. *KochSz* C.

bawić się z kim: O mądrości twa roskolz z ćwiczoným sie bawić *WisznTr* 23.

3. *Przebywać, pozostawać, obracać się, być obecnym; ujawniać się, występować; commorari Calep* (51) : *RejKup* f7v; *Mqcz* 422a; A zwłázczá Kárpie/ Kárásie/ ty sie w Rzékách nie bárzo rády bawia *Strum* O3; *PapPan* Hh3; że y te rzeczy trzebá pilnie obáczác/ w ktorych się przewyżłzana chęć bawi *ModrzBaz* 58, 14, 111v; bo polzedł śzukác miłego towarzyśzá swego Páwłá/ ktory się po inych ftronách ztymże kazánim S. Ewánieliey bawił *SkarŻyw* 536, 507 [2 r.]; *MWilkHist* 112; *StryjKron* 632; *KochJez* B; *KochMRot* C2; *KochPam* 83; ale nad granicá chwilę się bawił awiętszego woiska dlapokrzepienia sposabiał *ActReg* 121; *Calep* 224a, 1124a; Nieradbym sie tu dármo y godziny bawił. *WyprPl* B2v, C; *WujNT Act* 11/26; *PowodPr* 19; *CiekPotr* B3v; *PaxLiz* Bv.

bawić się (o)koło kogo (7): *Diar* 81; *UstPraw* K3; *RejZwierc* Aaa2; *ModrzBaz* 130 [2 r.]; Lecz gdy się tak wszyscy dwánaście bawili koło Żydow/ w ten čás Pan Chrifus [...] wczynił nowego Apoštołá/ Páwłá S. *WujNT* 392; *SarnStat* 117.

bawić się między kim (4): y tám sie też nic nie náuczył/ bawiać sie miedzy przyiacioły *RejZwierc* 274, 28; *SkarŻyw* 291; *MWilkHist* B2.

bawić się przy kim, przy czym (16): Abowiem i czasu wojny bawi się przy IchM ludzi braci naszej niemało *Diar* 77; *GliczKsiqz* L2, N; *HistLan* B; *PapPan* H2, N2; *ModrzBaz* 13; *SkarŻyw* 332; *StryjKron* 36, 355; *CzechEpPORz* *; *GórnRozm* B2; *ReszList* 174; *PapUp* Dv; Przy wielkim ftdázie máły ielonek sie bawi *GórnTroas* 40; *SkarKaz*)(4

W charakterystycznych połączeniach: bawić się (nie) długo (3), *nieco* (2), *(nie) wiele* (2), *(nie) więcej, najwięcej* (3).

4. *Tracić czas, nie spieszyć, ociągać się, marudzić, zwlekać; cunctari Calep* [bez dopełnienia] (19) : Możefs się wtem krotko śprawić Nietrzebać się długo bawić *RejKup* z4, z5; *DiarDop* 119; ktory [pan

Lubelski] nie bawiąc sie/ ani tego rozbierając iako drudzy/ pánu Myřzkowřkiemu mowić kazał. *GórnDworz* C5, B6v, C3v; iż łzła [*Panna Maria*] s kwápieniem. [...] iż sie nic nie bawiła biegając po kramikoch *RejPos* 306, 306; *BudBibKaw* A3; *MycPrz* I Bv; *CzechRozm* 21v, 267v; *CzechEp* 135; *NiemObr* 51, 116; *Calep* 277a; *WyprPl* C; *KlonFlis* B4v.

bawić się o czym: A wřzákże dáley sie nie bawiąc de periculis internis *MycPrz* II B2v.

W charakterystycznych połączeniach: (nie) bawić się (nie) długo (7), nie (3), (nie) wiele (2).

W konstrukcjach z zaprzeczonym part praes act: nie bawiąc się (9).

Synonimy: **1.** badać się, ćwiczyc się, dbać, leżeć (nad czym), obchodzić się (czym), obierać się (w czym), parać się, pieczołowac, pilnować, pracować, robić, starać się, udawać się (na co), więźbić się; **2.** obcować, obierać się (z kim); **3.** mieszkać, przemieszkiwać; **4.** przewłaczać.

Formacje pochodne: nabawić się, pobawić się, przybawić się, wybawić się, zabawić się, zbawić się; obawiac się, pozbawiac się, wybawiac się, zabawiac się, zbawiac się.

Cf **BAWIĄCY SIĘ**, **BAWIENIE**, BAWIENIE SIĘ